הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק וירד הדרה והמונה ושאונה ועלז בה: משמתו נביאים הראשונים: מאן נביאים הראשונים אמר רב הונא זה דוד ושמואל ושלמה רב נחמן אמר בימי דוד זימנין סליק וזימנין לא סליק שהרי שאל צדוק ועלתה לו שאל אביתר ולא עלתה לו שנאמר [1]ויעל אביתר מתיב רבה בר שמואל [2]ויהי לדרוש אלהים (א) כל ימי זכריה המבין בראות אלהים מאי לאו באורים ותומים לא בנביאים ת"ש משחרב בהמ"ק ראשון בטלו ערי מגרש ופסקו אורים ותומים ופסק מלך מבית דוד ואם לחשך אדם לומר [3]ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד כהן לאורים ותומים [אמור לו] כאדם שאומר לחבירו עד שיחיו מתים ויבא משיח בן דוד אלא אמר רב נחמן בר יצחק מאן נביאים הראשונים לאפוקי מתני זכריה ומלאכי דאחרונים נינהו דת"ר משמתו חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואע"פ כן היו משתמשים בבת קול שפעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריא ביריחו נתנה עליהן בת קול מן השמים ואמרה יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו ראוי לכך נתנו עיניהם בהלל הזקן וכשמת הספידוהו הי חסיד הי עניו תלמידו של עזרא ושוב פעם אחרת היו מסובין בעלייה ביבנה נתנה להן בת קול מן השמים ואמרה להן יש בכם אדם א' שראוי שתשרה שכינה עליו אלא שאין דורו זכאין לכך נתנו עיניהם בשמואל הקטן וכשמת הספידוהו הי עניו הי חסיד תלמידו של הלל ואף הוא אמר בשעת מיתתו שמעון וישמעאל לחרבא וחברוהי לקטלא ושאר עמא לביזא ועקן סגיאין עתידין למיתי על עמא ואף על ר' יהודה בן בבא בקשו לומר הי חסיד הי עניו אלא שנטרפה שעה שאין מספידין על הרוגי מלכות: משחרב בהמ"ק בטל השמיר כו': ת"ר שמיר שבו בנה שלמה את בהמ"ק שנא' [4]והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה הדברים ככתבן דברי ר' יהודה אמר לו ר' נחמיה וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר [5]כל אלה אבנים יקרות וגו' מגוררות במגרה אם כן מה ת"ל לא נשמע בבית בהבנותו שהיה מתקין מבחוץ ומכנים מבפנים אמר רבי נראין דברי רבי יהודה באבני מקדש ודברי ר' נחמיה באבני ביתו ור' נחמיה שמיר למאי אתא מיבעי ליה לכדתניא אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו משום שנאמר [6]פתוחי חותם ואין מסרטין עליהם באיזמל משום שנאמר [7]במלואותם אלא כותב עליהם בדיו ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן כתאינה זו שנבקעת בימות החמה ואינה חסירה כלום וכבקעה זו שנבקעת בימות הגשמים ואינה חסירה כלום ת"ר שמיר זה ברייתו כשעורה ומששת ימי בראשית נברא ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו במה משמרין אותו כורכין אותו בספוגין של צמר ומניחין אותו באיטני של אבר מליאה סובי שעורין אמר רבי אמי משחרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא וזכוכית לבנה תניא נמי הכי משחרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא וזכוכית לבנה ורכב ברזל וי"א אף יין קרוש הבא משניר הדומה כעיגולי דבילה: ונופת צופים: מאי נופת צופים אמר רב סולת שצפה על גבי נפה ודומה לעיסה שנילושה בדבש ושמן ולוי אמר שתי ככרות הנדבקות בתנור ותופחות ובאות עד שמגיעות זו לזו ורבי יהושע בן לוי אמר זה דבש הבא מן הציפיא מאי משמע כדמתרגם רב ששת כמא דנתזן דבריאתה ושייטן ברומי עלמא ומתיין דובשא מעישבי טורא תנן התם כל הנצוק טהור חוץ מדבש זיפים והצפיחים מאי זיפים אמר רבי יוחנן דבש שמזייפין בו וריש לקיש אמר על שם מקומו כדכתיב [8]זיף וטלם ובעלות כיוצא בדבר אתה אומר [9]בבא הזיפים ויאמרו לשאול הלא דוד וגו' מאי זיפים אמר רבי יוחנן בני אדם המזייפין דבריהם ורבי אלעזר אומר על שם מקומן כדכתיב זיף וטלם ובעלות: ופסקו אנשי אמנה: אמר רבי יצחק אלו בני אדם שהן מאמינין בהקב"ה דתניא רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה והיינו דאמר ר' אלעזר מאי דכתיב [10]כי מי בז ליום קטנות מי גרם לצדיקים שיתבזבז שולחנן לעתיד לבא קטנות שהיה בהן שלא האמינו בהקב"ה רבא אמר אלו קטני בני רשעי ישראל

שמבזבזין

הרחיבה שאול נפשה. לאחר שהביאו חמש פורעניות הללו לעולם סופן נופלין בגיהנם: **וזימנין סליק.** פעמים (ב) עולים בידם שנענים ופעמים שלא עלה בידם שהרי כשברח דוד מפני אבשלום יצא מירושלים שאל לצדוק באורים ותומים ועלתה לו שהשיבוהו ושאל אביתר ולא עלתה לו שנאמר ויעל אביתר שנסתלק מן הכהונה מפני שלא נענה באורים ותומים והכי תניא בסדר עולם גבי ארון ובברחו מפני אבשלום יצא עמו עד שעלה במעלה הזיתים ושאל באורים ותומים ונסתלק אביתר מן הכהונה גדולה נכנס צדוק תחתיו כדכתיב (שמואל ב טו) ויאמר המלך לצדוק השב את הארון וגו': **בימי זכריהו.** והוא בנו של יהוידע שהיה בימי יואש: **ערי מגרש.** ערי לוים שהטעינן הכתוב מגרשות: **עד עמוד כהן וגו'.** אלמא הוו אורים בבית שני: **אמור לו.** לא שהיו אורים ותומים אלא כאדם שאומר לחבירו כו'. אלמא כל ימי המקדש ראשון הוו: **דתניא.** חגי זכריה ומלאכי נקראו אחרונים: **שמעון וישמעאל.** רבן שמעון שהיה נשיא ורבי ישמעאל בן אלישע (ג) כהן גדול שהרגתם מלכות יון: **לחרבא.** שעתידין ליהרג בחרב: **לקטלא.** לשאר מיתות כגון רבי עקיבא שסרקו בשרו במסריקות פיפיות של ברזל כדאמר בברכות (דף סא:) ור' חנניה בן תרדיון שנשרף ורבי יהודה בן בבא בלונביאות של ברזל כדאמר בסנהדרין (דף יד.): **שאין מספידין על הרוגי מלכות.** מאימת המלך לפיכך מיהו בידם: **דברים ככתבן.** כמשמען אבן שלמה מסע כמה שהסיעה מן ההר ולא סיתתוה שוב בכלי ברזל: **והלא כבר נאמר מגוררות במגירה וגו': שמיר למאי אתא.** דאמרי' במס' גיטין (דף סח.) שהביאו שמיר ע"י אשמדאי מלכא דשדי: **אבנים הללו.** שבאפוד וחשן: **פתוחי חותם.** חקק משמע: **במלואותם.** שיהיו שלמות שלא יחסרו מהם כלום: **ומראה להם שמיר.** על פני הדיו כחריץ האות: **איטני של אבר.** גוכתא מש"א בלע"ז: **שירא פרנדא.** מין משי הוא: **סלת צפה על גבי נפה.** מרוב שומנה מדבקת בדופני נפה ודומים לעיסה היא שנילושה ביין כו'. נופת דבק הנפה צופים שלפה: **שתי ככרות הנדבקות כו'.** שהיתה ברכה מצויה בעיסה וכשמדבקין ככרות בדופני התנור אחת בדופן זה ואחת בדופן זה שכנגדו והן תפוחות אנפלי"ר בלע"ז עד שמגעת פני זו לזו כצוף זה שגדל ומתפשט והולך ועולה באויר כן אלו נפות ותפוחות באויר: **מן הצופים.** ההרים הגבוהים שמשם צופה למרחוק: **מאי משמע.** מהיכא ילפת שדבש בא מן ההרים: **כדמתרגם רב יוסף.** כאשר תעשינה הדבורים: **כל הנצוק.** המערה מכלי טהור לכלי טמא אין הקילוח מחבר להיות חיבור לטמא את מה שבתוך הכלי שהוא מערה ממנו: **חוץ מדבש זיפין.** שהוא עב מאד והרי הוא כמחובר שכשהקילוח פוסק הוא הולך מלמטה למעלה והכי אמרינן במדות: **הצפחת.** ברסק"א בלע"ז שהן עבות (ד) ונכנסת השעוה עם הדבש: **שמזייפין בו.** מתוך שהוא טוב ועב מערבין בו מים ויין ואין נכרות בו: **שמזייפין.** שקרנים והולכי רכיל: **שמאמינים בהקדוש ברוך הוא.** לוותר ממונם לעני הדור מצוה ולצדקה ולהוצאת שבתות וימים טובים: **שיתבזבז שולחנם לעתיד לבא.** שאין מקבלין שכר שלם. והכי משמע כי מי בז ליום הבא את הצדיקים: **קטנות.** קטנות אמנה: **קטני רשעי בני ישראל.** שמתו כשהן קטנים:

שמבזבזין

עין משפט נר מצוה

נ"ז א מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הלכה ט סמג לאוין רל:

נ"ח ב [השמיט הרמב"ם ומצאתי שהמ"ל פ"ט מ"א מה' כלי המקדש דין ו' תמה על זה]:

◆

תורה אור השלם

1. והנה גם צדוק וכל הלוים אתו נשאים את ארון ברית האלהים ויצקו את ארון האלהים ויעל אביתר עד תם כל העם לעבור מן העיר: שמואל ב טו כד

2. ויהי לדרש אלהים בימי זכריהו המבין בראת האלהים ובימי דרשו את יי הצליחו האלהים: דברי הימים ב כו ה

3. ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמד כהן לאורים ולתמים: עזרא ב סג

4. והבית בהבנתו אבן שלמה מסע נבנה ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנתו: מלכים א ו ז

5. כל אלה אבנים יקרת כמדת גזית מגררות במגרה מבית ומחוץ וממסד עד הטפחות ומחוץ עד החצר הגדולה: מלכים א ז ט

6. מעשה חרש אבן פתוחי חתם תפתח את שתי האבנים על שמת בני ישראל מסבת משבצות זהב תעשה אתם: שמות כח יא

7. והטור הרביעי תרשיש שהם וישפה מוסבת משבצות זהב במלואתם: שמות לט יג

8. זיף וטלם ובעלות: יהושע טו כד

9. בבוא הזיפים ויאמרו לשאול הלא דוד מסתתר עמנו: תהלים נד ב

10. כי מי בז ליום קטנות ושמחו וראו את האבן הבדיל ביד זרבבל שבעה אלה עיני יי המה משוטטים בכל הארץ: זכריה ד י

מסורת הש"ס

א) [נ"ל שמואל ודוד כ"א בע"י], ב) [יומא עג: עי' שם ול"ע], ג) סנהדרין יא. יומא ט: [תוספתא פי"ג], ד) [תוספתא פט"ו], ה) [תוספתא פט"ו ע"ש], ו) [גי' הערוך בערך פי' מן ושמת כתנא ערך טן ו'], ז) [עי' תוס' שבת כ: ד"ה אלא ותוס' ב"מ כט: ד"ה בזכוכית וחולין פד: ד"ה בזגיתא], ח) [נ"ל הנופים וכ"א בפרש"י וכ"א בתו"ס], ט) פ"ז רב יוסף, י) מכשירין פ"ה מ"ט נזיר נ., כ) [נ"ל שנאמר למען אנפש הילך כתורתי כך איתא בילקוט רמז רנ"ה], ל) [פי' יעב"ץ], מ) [ברש"י שבע"י כתרין], נ) [בסוף רפ"ס], ס) דברים ה, ע) [נ"ל במכשירין פ"ה מ"ט].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' לדרוש אלהים בימי זכריהו המבין בראות האלהים כצ"ל ותיבת כל נמחק: (ב) רש"י ד"ה וזמנין סליק פעמים עולה בידם: (ג) ד"ה שמעון וכו' בן אלישע שהיה כ"ג: (ד) ד"ה הצפחת וכו' עבות ונכנסת השעוה:

◆

גליון הש"ס

גמ' באבני מקדש. עי' במסכת תמיד פ"א ובדברי המפרש שם ד"ה אמר אביי למתקן ומייתי מעיקרא: שם משחרב מקדש ראשון וכו'. עי' שבת כ ע"ב תד"ה אלא חולין פד ע"ב ד"ה בזגיתא: רש"י ד"ה (ד"ה) לקטלא ור"ח בן תרדיון וכו'. כדאיתא בע"ז דף יח ע"א:

◆

לעזי רש"י

משא"ה [ישא"ה]. תיבה קטנה.
אנפלי"ר [אינפלי"ר]. להתנפח.
ברשק"א [ברישק"א]. חלת-דבש.

◆

מוסף רש"י

שהרי שאל צדוק. כשהיה דוד בורח מפני אבשלום (יומא עג:). **ויעל אביתר.** ותניא בסדר עולם ושאל באורים ותומים ולא עלתה לו ונסתלק מן הכהונה שנאמר ויעל אביתר (שם). **כל הניצוק טהור.** כל משקין שמריקין מכלי אל כלי, אע"פ שטמא התחתון וקילוח יורד משפה לשפה, לא נעשה חיבור כדי לטמא העליון, **חוץ מדבש זיפים.** מפני דבש שהוא עבה ויכולין לזייפו לערב בו משקין אחרים, **והצפיחים.** כמו כצפיחית בדבש, ברישקריי"ש בלע"ז, והואיל והן עבין נעשה התחתון כמו מחובר לעליון, שהקילוח היורד למטה למשקין שמתחתן נעשה כולו טמא ואפילו העליון, אבל דבש שלנו שאינו עב הואיל ונגל הוא ניצוק שבו טהור ככל המשקין (נזיר נ.).